

گردشگری آیین عزاداری جدی تر می شود

شهر به شهر عشق تو را فریاد می زنیم

حسابی دمیق از نوشتن و مملو از حسرتیم برای این دوری از مجالس ظهر عاشورا، اما چه کنیم که چند سالی است به خاطر این کار بی وقت و ساعت، مجبور به نوشتن و گیر و گرفت های کار رسانه ایم که حتی ظهر عاشورا هم دست از سر ما بر نمی دارد. سوزه عالم هم این روزها و هم در تمام طول تاریخ حسین (ع) است و بس، من هم چند خطی صفحه سفید روزنامه را سیاه می کنم به احترام این روز و سعی می کنم مرتبط با آنچه در محرم ۱۴۰۲ ایران گذشت روایتی داشته باشم از چهار گوشه ایران پهناور و بدخواهی آنان که توفیق حضور در عزای امامشان را ندارند و برای بقیه هم نسخه های صدمن یک غاز می پیچند. یکی دو شب پیش به هر زحمت سری به ایستگاه گرم زدم و مبهوت و مقهور عظمت مجالس ابا عبدالله (ع) بودم که دوستان و نزدیکان از شهرها و نقاط مختلف منتشر می کردند و هر کدام حال به خصوصی داشت. لایه لای همین پرسه زنی بعد از

هیات در حسینیة مجازی که دوستان به لطف پست و استوری های پشت سر هم ساخته بودند توجهم جلب یکی از اقدامات ارزشمندی شد که زنجانی ها آغاز گرش شدند و دوست ما هم در چند استوری روایت مختصری از این حرکت خاص و ارزشمند داشت. سفری به زنجان کرده بود جهت شرکت در عزاداری حسینیة اعظم زنجان و به محض ورود اتفاقاتی افتاد که شاید در نوع خودش حداقل برای من نبود و تامل برانگیز. زنجانی ها ظرفیت عظیمی را در جریان عزاداری پرشور سیدالشهدا (ع) کشف و آن را اجرایی کردند که شاید مدت ها بود در گنده های مختلف در حد ایده طرح می شد و همه چشم انتظار عملیاتی شدنش بودیم. ماجرا از این قرار بود که بعد از ورود او به زنجان برای شرکت در عزاداری بزرگ و معروف حسینیة اعظم زنجان ابتدا با مراکز اسکان عزاداران توسط مسئولان این حسینیة رویه رو شد و بعد از آن هم پیامک خوشامدگویی دریافت کرد و محل اسکانی که

برایش مشخص شده بود را به اطلاعش رساندند. همه چیز طبق یک برنامه ریزی از قبل انجام شده پیش می رفت. هم اسکان مشخص بود، هم زمان عزاداری، هم خورد و خوراک و هم هر چیزی که یک مسافر برای بهره برداری بیشتر از جاذبه ای که او را به آن نقطه کشانده بود نیاز داشت. نمی دانم اسمش را می شود گذاشت گامی در جهت تحقق گردشگری مذهبی یا محرم یا نه، اما خوب این شاید از زوی نامحالی بود که حالا او از زنجان آغاز می شد و همین می توانست هم به رونق آن شهر کمک کند و هم صدای تنوع عزاداری ها برای حسین (ع) را به گوش خیلی ها برساند. حساب شده تر و شاید منطبق با تغییرات جامعه امروز که هر چیزی پروتکلی دارد می شود برای راسر شدن و بیشتر دیده شدن وارد آن پروتکل ها شد و ضمن حفظ ارزش و اصالت پررنگ تر هم بود. این اتفاق و ماجرا و آنچه نظیرش را در تمام ایران کم نداریم باعث شد تا مروری به موارد مشابه، اما شاید مغفول مانده

از این سطح از پیگیری و سازماندهی بپردازیم. این روزها و در تمام محرم های گذشته و پیش رو صدای عزای حسین (ع) و آیین های عزاداری در اقصی نقاط ایران، ظرفیت تبدیل شدن به یک قطب جهت حضور و بازدید هر قوم و ملتی را دارد تا به انواع مختلف این عزای مشترک را فهم و لمس کنند. از شمالی ترین نقاط ایران تا مرکز و جنوبی ترین نقاط این کشور هر قوم و فرهنگ و جامعه ای به شکلی خاص برای حسین (ع) عزاداری می کنند و این نه فقط از در پیچه رسانه و تلویزیون و حتی فضای مجازی که حتی با حضور و مشاهده قابل دسترسی و بهره برداری است. بگذارید چند نمونه را با هم مرور کنیم، نمونه هایی که حتما در حد اسم و چند فریم عکس و چند دقیقه فیلم برای همه ما آشناست اما حضور در آنها با شمایی که زنجانی ها نقطه آغازش شدند، اتفاق بی بدیل و خاصی خواهد بود. نمونه هایی که حتما، مشتی از خروار مملکت امام حسین (ع) هستند.

زنجان

بگذارید از همین زنجان شروع کنیم. حسینیة اعظم زنجان، زینبیه اعظم، ندورات و تعزیه و... بخشی از مراسم و اتفاقاتی است که در ماه محرم و در استان زنجان رخ می دهد. مراسمی که پای یک ایران را وسط می کشد و مردم از تمام کشور میل حضور در این مراسم را دارند. ایستا در ارتباط با مراسم حسینیة اعظم زنجان نوشته: «مسجد حسینیة اعظم زنجان، دومین قریانگاه مسلمانان در جنوب شهر زنجان قرار دارد و یکی از بزرگترین مراکز سوگواری امام حسین (ع) در ماه محرم است. هر سال در عصر روز هشتم محرم، دسته های عزاداری در این حسینیة برپا می شود و خیل عظیمی از عاشقان اهل بیت (ع) را برای عزاداری راهی این حسینیة می کند. از دسته عزاداری حسینیة اعظم زنجان به عنوان بزرگترین تجمع عزاداری امام حسین (ع) در ایران یاد می شود که به یاد و احترام برادر بزرگوار سیدالشهدا (ع)، حضرت ابوالفضل العباس (ع) برگزار می شود و این روز در تقویم سوگواری محرم زنجان «یوم ابوالفضل و یوم العباس» نامیده شده است که بیش از ۲۰۰ هزار عزادار از جای جای ایران اسلامی و سایر کشورها در آن حضور دارند.»

اردبیل

دومین استانی که سراغ آن رفتیم اردبیل است. سال میلادی ۲۰۲۳ برای اردبیلی ها سال خاصی است چراکه اردبیل در این سال میلادی به عنوان پایتخت گردشگری کشورهای عضو آکو معرفی شده است. اردبیلی ها که در برپایی علم عزای ابا عبدالله شهره هستند برای محرم ۱۴۰۲ تدابیر ویژه ای هم داشتند. یکی از رسوم معروف و بااصالت اردبیلی ها آیین طشت گذاری است. رسانه ها در توصیف این آیین نوشته اند: «طشت گذاری از آیین های محرم در ایران است که اصالت آن به شهر اردبیل برمی گردد. آذری زبان های پرشور در این مراسم طشت آبی را وسط مسجد گذاشته و شروع به نوحه خوانی، سینه زنی و عزاداری می کنند. پس از اتمام مراسم، مردان طشت آب را بر سر گذاشته و در مسجد می گردانند تا به عنوان تبرک از آن نوشیده شود. در این مراسم طشت نماد مشک سقای کربلا و آب هم نماد آب رود فرات است. متن قدیمی و کامل دعای طشت گذاری تلفیقی از سه زبان فارسی، ترکی و عربی است و همین موضوع هم نشان می دهد که آیین طشت گذاری ریشه ای در عهد صفویان دارد.»

یزد

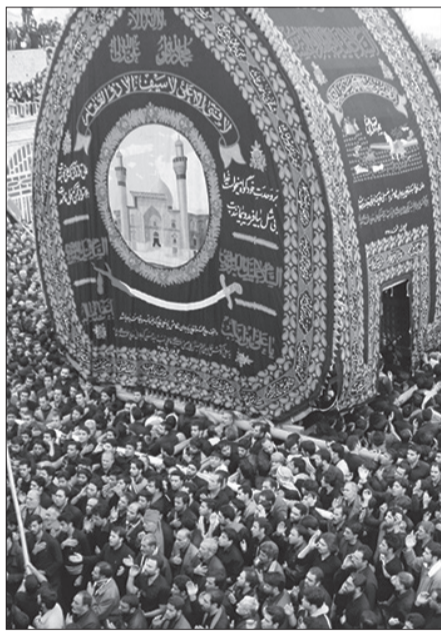
یکی دیگر از استان هایی که همواره عزاداری های آنها مورد توجه باقی مردم ایران و حتی سایر کشورها بوده یزد است. سواى نظم و ترتیب و نوحه خوانی و اشعار خاص در مراسم سینه زنی در استان یزد که همیشه مورد توجه بوده و خیلی ها حتما دوست دارند روزی در جمع آن سینه زنها و شنونده آن نوحه ها از نزدیک باشند، نخل گردانی هم یکی از آداب و رسوم محرمی یزدی هاست. در توصیف نخل گردانی هم آمده: «نخل گردانی را باید از آداب و رسوم محرم در شهر یزد دانست. این سنت معمولاً در ظهر عاشورا انجام می شود. منظور از نخل در این مراسم درخت خرما نیست. این نخل یک سازه چوبی بزرگ و قدیمی است که برای اهالی یزد ارزش زیادی دارد. در مراسم نخل گردانی نخل در حسینیة یا میدان های شهر و روستا در گذرگاه ها به گردش درمی آید. در برخی از مناطق فردی روی نخل می نشینند و نخل کشان را برای حمل آن راهنمایی می کند. در تمام مسیر نخل گردانی، قرآن و چاووش خوانده می شود و مردم سنج می زنند.»

خوزستان

صدای دمام از آن دست نواهایی است که حتما در گوش بسیاری از ماها وجود دارد. در حزن و اندوه، یا در حماسه جنگ همواره دمام ها نقش زیادی را در برانگیختن احساسات و هیجانات برعهده داشته اند. خوزستانی ها را باید اصلی ترین و ماهرترین بهره برداران از دمام دانست. در ارتباط با دمام زنی ایام محرم در خوزستان روایت های بسیاری وجود دارد که در یکی از آنها آمده است: «این آیین که پیشینه ای ۷۰ ساله دارد در شهرهای مختلفی از خوزستان به پا داشته می شود و در میان جوانان منطقه نیز از محبوبیت بالایی برخوردار است. دمام زنی در واقع تداعی کننده صحنه جنگ سیدالشهدا و یاران ایشان در صحرای کربلا بوده و سرشار از اندوه و سوز است. در این آیین با حرکات منظم دست ها و صدای طبل هایی روبه رو می شویم که با نوا و صدای سنج همراه شده است. برخی معتقدند که صداهای طبل و سنجی که در این مراسم وجود دارد تداعی کننده صدای شیپور جنگ، به هم خوردن شمشیرها، صدای سم اسبان و... در هنگام جنگ کربلاست.»

بوشهر

نام بوشهر با آن نواهای سوزناک مداحان و یزله خوانان و صفوف به هم نزدیک و دایره شکل سینه زنان در عزای سیدالشهدا گره خورده و در ذهن بسیاری از مردم ایران نقش بسته است. تصاویری که از گذشته های خیلی دور در آرشیه هر رسانه ای جا خوش کرده و در ایام محرم منتشر می شود. درباره یزله خوانی این طور نوشته اند: «هوسه یا یزله خوانی نوعی مراسم آیینی به همراه موسیقی محلی قدیمی در بندر بوشهر است که در ماه محرم نیز رواج بسیاری دارد. در این مراسم عزاداران به صورت قطاری پشت هم می ایستند، کمر فرد جلویی را می گیرند و با ضرب آهنگ شعر یزله قدم برمی دارند. بعد از آنکه مسافتی را به این شکل طی کردند به شکل دایره وار می ایستند، به سمت مرکز خم می شوند و شروع به سینه زنی می کنند. معمولاً این آیین در روزهای نهم و دهم محرم در پایان سینه زنی های سنتی انجام می گیرد.» یزله خوان ها از آن دسته از مشاهیر و چهره هایی هستند که نقش بسزایی در انتقال سینه به سینه مفاهیم و معارف محرم به نسل های بعدی دارند.

گردشگری محرم راهی که از زنجان شروع شد

حقیقتش را بخواید می شود تا خیلی بعدتر به اندازه تمام روزهای سال از تمام مراسم که شمارش را هیچ کس جز خود ابا عبدالله (ع) ندارد در ایران و کوچه پس کوچه های شهرهای مختلف و روستاهای متعدد ایران نوشت. مراسمی که هر کدام هر چند در کلیات زیر یک علم و پرچم و برای یک نفر یعنی حضرت حسین (ع) عزاداری می کنند اما در جزئیات و رسوم متعلق به فرهنگی خاص هستند و هر کدام هم برای هر سینه زنی و عزادار سیدالشهدا (ع) جذابیت دارد. اما خوب ما چند نمونه از انبوهی از مراسم نوشتیم تا هم اشاره ای به این تنوع مشهور و معروف عزاداری ها در ایران داشته باشیم و به خاطرش شکرگزار باشیم و هم اشاره ای به رویه ای که زنجانی ها سراغش رفتند داشته باشیم. رویه ای که این آیین ها و مناسک را ضمن حفظ اصالت به سایرین هم معرفی می کند و حتی دیگر نیازی نیست برنامه سازها هم خودشان را به آب و آتش بزنند تا گوشه ای از آن را به دید بقیه برسانند بلکه بقیه با اطلاع از اینها و با تمهیداتی که می توان در سطوح بالاتر اندیشید، خودشان را به اصل مراسم برسانند و محرم و عزاداری متفاوتی را تجربه کنند.

اشتباه محاسباتی اپوزیسیون؛ ایران پای کار حسین (ع)

می توان از تنوع عزاداری ها در ایران بهره برداری های مثبتی هم داشت جریان به اصطلاح اپوزیسیون به میراث فرهنگی چندصد ساله هم در کنار دین و خدا و پیغمبر رحم نکرد و آن را هم به آتش کشید. اینها همه یعنی هم آنها جامعه ایران را به خوبی نشناخته اند و هم نمی دانند که ایرانی از هر چه بگذرد پای کار حسین (ع) ایستاده و با چند کمپین و هشتگ و بازی رسانه ای و مجازی، عشق هزاروچهارصدواندی ساله اش را فراموش نمی کند. حالا می خواهد منتسب به حزب اللهی ها باشد، یا آنهاپی که به اندازه بقیه حجاب بر سر نمی گذارند ولی حرمت عزای حسین را رعایت می کنند. القصه اینکه دینداری با اعتراض منافاتی ندارد و می توان نسبت به وضعیت موجود اعتراضاتی داشت، اما پای کار حسین (ع) بود و این و آن را با هم خلط نکرد.

مساله دیگری تفاوت می کرد و جامعه ایران از هر چیزی رد شود پا روی اسلام نمی گذارد. از کمپین «سیاه نمی پوشیم» علی کریمی تا توهمین به مناسک و مراسم و تخریب برخی مظاهر قدیمی عزاداری امام حسین (ع) در برخی شهرهای ایران، هیچ کدام نه تنها ذره ای مانع از شور و شعور حسینی مردم ایران نشد که اتفاقا ذات پلید بدخواهان ایران اسلامی را هم هویدا کرد. راستش را بخواید حالا و به برکت محرم ابا عبدالله (ع) و اتفاقاتی که در آن افتاد از بی حرمتی در مراسم تا آتش زدن نخل چند صدساله عزای سیدالشهدا و کتیبه ها و بنرها و سیاهی ها بیش از همیشه نمایان شد که جریان مخالف جمهوری اسلامی اتفاقا و برخلاف شعارها و ادعاهایش، نه تنها فقط مساله اسلام را ندارد، بلکه دغدغه ایران را هم ندارد. یعنی برخلاف آنچه بالاتر گفتیم که

خب دیدیم که در هر گوشه از ایران، با هر رنگ و رفتاری، با هر فرهنگ و مسلکی، همه زیر یک پرچم برای حسین (ع) عزاداری می کنند و وای هر چیزی نه تنها ذره ای از عشق و ارادتشان به حسین (ع) کم نمی کنند که به گوری چشم بدخواهان و نانجیبانی که به سفره ارادت حسین (ع) پشت کرده اند سال به سال و نسل به نسل، پرشورتر از قبل پای این علم و بیرق اشک می ریزند و رزق می برند. محرم ۱۴۰۲ این مآثر از اتفاقات سال گذشته ایران حال و هوای ویژه تری هم داشت. تلاش مذبوحانه اپوزیسیون خارج نشین و همان سناریوی نخ نمای تهییج معترضان و فریب خوردگان داخل کشور جهت به حاشیه بردن عزای اصلی سیدالشهدا (ع) تکرار شد و کمپین و جریان به راه افتاد که به نوعی این واقعه عظیم به حاشیه برود. اما غافل از اینکه این ماجرا با هر